І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. в Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 162. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 24-го СЕРПНЯ 1960 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 24, 1960 No. 162. VOL. LXVII.

ЗДА ОБВИНУВАЧУЮТЬ КУБУ В ГОТУВАННІ КОМУНІСТИЧНИХ РЕВОЛЬТ В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ

Сан Хозе, Коста Ріка. — В понеділок дня 22 серпня, на одну годину перед відкриттям Сьомої Консультативної Конференції міністрів закордонних справ Організації Американських Держав З'єдинені Держави Америки передали членам конференції звідомлення із обвинуваченням Куби у вишколюванні комуністичних аґентів і партизанів і в підготові їх до викликування і поширювання комуністичних революцій у країнах Південної Америки. В американському обвинуваченні, переданому на розгляд конференції, стверджується, що кубинський режим Фіделя Кастра здійснює програму вишколювання комуністичних підривників і партизанів з допомогою спеціяльної міжнародної робочої бриґади, зорганізованої на Кубі за підтримкою кермованої Совєтами Світової Федерації Демократичної Молоді. Ця бриґада, зорганізована буцім-то для допомоги кубинцям у виконуванні різних робіт, є на ділі „вишкільним осередком" з осідком у Сієрра Маестра і в склад її входить 200 комуністичних інструкторів, надісланих здебільша з Совєтського Союзу й інших країн поза залізною заслоною. Крім того в американському меморандумі приведені дані й інформації про дальше обмежування особистої свободи на Кубі, зокрема в релігійній ділянці, як теж про заяву кубинського міністра торгівлі, що для Куби є корисніше припинення усіх достав цукру до ЗДА, якою то заявою кубинський режим заперечив свої дотеперішні обвинувачення З'єдинених Держав Америки в економічній аґресії проти Куби. Матеріял зібраний в цьому меморандумі є доповненням до меморандуму, переданого американським урядом Між-Американській Комісії Миру ще дня 2 серпня ц.р. Крім згаданих вище справ у меморандумі подано ще інформації про обмежування свободи професіоналістів, зокрема університетських професорів й адвокатів, як теж про виступи й акти кубинського режиму спрямовані на закріплення взаємин із комунокитайським і совєтським бльоком і на підтримку революційних рухів в інших країнах Південної Америки, особливо ж антиамериканського руху в Порто Ріко. З'ясоване в меморандум теж вороже ставлення Фіделя Кастра й інших офіційних осіб з кубинського уряду до Організації Американських Держав, висловлене більше разів і при різних нагодах. Сьому Консультативну Конференцію міністрів закордонних справ у Сан Хозе очолює, як предсідник, колумбійський міністер закордонних справ Хуліо Сезар Турбай Аяля. На порядку нарад конференції є головним чином справа взаємин з Кубою, напруження в карібійській області, як теж низка економічних справ. В найближчих днях передбачені виступи державного секретаря ЗДА Крістіяна А. Гертера і міністра закордонних справ Перу Порраса.

Канадійська опозиція проти використовування атомової зброї

Оттава. — Спостерігачі, які слідкували за ходом дебатів у федеральному парляменті в справі оборони держави, були розчаровані позицією, яку зайняв лідер опозиції, кол. міністер закордонних справ п. Лестер Пірсон, домагаючись, щоб Канада стояла осторонь від справ, пов'язаних з атомовою зброєю. Така позиція викликає занепокоєння. Але здивування викликала також заява міністра оборони п. Перкеса, який відмовився відповісти на питання, чи буде контролювати продукцію керованих ракет, які повинні служити обороні країни. Деякі канадійські органи висловили здогад, що канадійський уряд має повне довір'я до стандартної зброї, яку застосовують війська Організації Об'єднаних Націй під час „поліційних акцій". Було б наївністю припускати, що з уваги на відсутність атомової зброї Канада не стала б жертвою можливого совєтського нападу. Загально вважають, що офіційні кола повинні змінити своє дотеперішнє ставлення до питання оборони країни. Канада, член НАТО, тісно пов'язана у своїй стратегії з військовим керівництвом ЗДА.

Сенатор Кеннеді відбув зустріч з кол. президентом Г. Труманом

Індепенденс, Мо. — Після сорокахвилинної розмови, відбутої тут з сенатором Кеннеді, кол. президент Гаррі С. Труман висловив свою віру в перемогу демократичної листи в цьогорічних виборах. Труман, як відомо, опонував завзято проти номінації Кеннеді і навіть не взяв з цього приводу участи в демократичній конвенції в Лос Анджелес. Зустріч Трумана з Кеннеді відбулася внаслідок заходів і розмов, проведених губернатором стейту Коннектикат Абрагамом Рібікоффом, що його уповажнив до переговорів з Труманом в справі замирення сенатор Кеннеді. Прийнявши відвідини сен. Кеннеді, Гаррі С. Труман поінформував про їх перебіг журналістів, висловлюючи водночас переконання про майбутню перемогу демократів у виборах. Запитаний журналістами в справі висловлених недавно закидів про надто молодий вік і політичну недосвідченість сен. Кеннеді на становищі президента ЗДА, Труман відповів, що демократична конвенція встановила сенатора Кеннеді кандидатом на президента і тому теж він буде його підтримувати. Труман погодився виступити за Кеннеді під час Дня Праці в Маріоні, Інд. і потім теж у Ню Йорку. Дальші виступи Трумана будуть узгіднені з Крайовим Демократичним Комітетом.

В АМЕРИЦІ

● **Секретар торгівлі Фредерик Міллер** звітував перед Конґресом, що хоч Москва загострила холодну війну й зірвала конференцію „на вершинах" та конференцію роззброєння, проте воно не відбилось на американсько - совєтських торговельних взаєминах. Уряд ЗДА затвердив вивіз до комуністичних країн з Америки товарів у другому кварталі цього року на суму $24,473,000, при чому у першому кварталі вивезено туди товари на збірну суму $35,420,000.

● **Віце - президент Ричард Ніксон,** республіканський кандидат на президента, втратить становище в Конґресі і в уряді, якщо програє вибори. Те саме стосується Генрі Кебота Ладжа, амбасадора ЗДА в Об'єднаних Націях, у випадку демократичної перемоги. Зате демократи є у кращій позиції: якщо вони програють вибори, то і сенатор Джан Кеннеді і сен. Линдон Джансон залишаться сенаторами. Каденція Кеннеді ще не вигасла, а Джансон, за тексанським законом, може кандидувати одночасно на віце-президента і сенатора, що він і робить.

„З'ЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ — НАЙМОГУТНІША КРАЇНА НА ЗЕМЛІ" ТВЕРДИТЬ ҐЕЙТС

Дітройт, Міш. — З'єдинені Держави Америки є сьогодні наймогутнішою країною на землі" — твердив секретар оборони Томас С. Ґейтс, промовляючи тут на 64-ій конвенції Ветеранів Закордонних Воєн в понеділок, 22-го серпня. На цій же самій конвенції виступав також Аллен В. Доллес, директор Центральної Розвідчої Аґенції, перестерігаючи перед постійною загрозою комуністичної аґресії, яку досі стримує тільки відплатна могутність З'єдинених Держав і яка тепер проявляється головно в підривній активності комуністичної змови в світі. Секретар оборони Ґейтс зі свого боку перестерігав перед „неоправдаюю критикою" американської оборонної сили. Тим часом — твердив Ґейтс — „рішучість вільного світу протиставитись комунізмові базується у великій мірі на довір'ї до збройної могутности З'єдинених Держав". Крім того, така безпідставна критика та говорення про американську оборонну другорядність може тільки заохотити ворога до аґресії — думає Ґейтс. При цій нагоді секретар оборони виявив, що американська фльота і її летунство тепер озброєне малими атомовими бомбами „Люлю", призначеними для боротьби проти ворожих підводних човнів, які є дуже ефектовні. Ветерани відзначили Ґейтса золотою медалею за „видатне керівництво" на його пості. Золотою медалею

Аллен В. Доллес

відзначено також Кларенса Л. Джонсона, конструктора літака „У-2", що набрав міжнародного розголосу після пригоди над Совєтським Союзом, як також такими медалями відзначено Аллена Доллеса і Бернарда Барука та ряд інших видатних діячів. Доллес, приймаючи відзначення заявив, що Совєтський Союз здержує від аґресії у головній мірі свідомість американської відплатної могутности і тому тим більшу загрозу становить ведена Москвою на найширшу скалю підривна активність у світі.

Ніксон підтримує плян Джевітса в справі лікарської опіки для старших осіб

Вашингтон. — Віце-президент Ніксон мав ствердити, що він підтримуватиме активно програму вкладкового здоровного забезпечення для осіб старших, передану на розгляд Конґресу й обстоювану завзято нюйоркським республіканським сенатором Джекобом К. Джевітсом. Плян Джевітса мав би бути взятий на розгляд замість підтримуваного досі пляну демократичного кандидата на президента сен. Джана Ф. Кеннеді. Сам Ніксон в цій справі не висловився, але це бажання Ніксона підтримувати запроновану Джевітсом програму лікарської опіки для старших осіб підтвердив сам Джевітс, як теж один з речників Ніксона, який виявив, що в опрацьовуванні пляну Джевітса брав участь сам Ніксон. Програма Джевітса йде за пропозиціями уряду в справі добровільного забезпечення старших осіб, але ж вона передбачає куди більші вигоди для забезпечених. Вона не вимагає спеціяльних проб і перевірок і є менше коштовною для учасників. Програма охоплювала б 11 мільйонів осіб, але ця кількість не включувала б людей із заробітком понад 3.000 для самотніх людей і понад 4.500 для одружених. В коштах цього забезпечення брали б участь федеральний і стейтові уряди. Федеральний уряд вплатив би на кошт цього забезпечення суму від 320.000.000 до 460.000.000 долярів і стейти до 520 мільйонів долярів.

М. Ґентош переобраний на голову Окружного Комітету УНСоюзу в окрузі „твердого вугілля"

Фреквіл, Па. — В неділю 21 серпня ц. р. у домівці Клюбу св. Михаїла, відбулись тут річні наради Відділів Українського Народного Союзу з так званої „округи твердого вугілля", у вугільному басейні Пенсилвенії. На 23 Відділи, що належать туди, були заступлені на нараді 12 Відділів, і то якраз найактивніші, як це підкреслив у своїй промові приявний на тих зборах головний предсідник УНСоюзу, Дмитро Галичин. Обговорено багато важливих організаційних справ, між ними також справу відділових кас у тих Відділах, які ще таких кас у себе не мають. Всі приявні були однозгідні в тому, що кожний Відділ УНСоюзу повинен мати таку касу для своїх адміністраційних потреб, та що для цієї цілі кожний член повинен складати поруч із своїми внесками — по 5-10 цт. Окружний Комітет переобрано в дотеперішньому складі, при чому головою залишився М. Ґентош, секретар 305 Відділу з Маганой Сіті, Па.

● **Державний дистриктовий суд в Ню Орлінсі,** Луїзіяна, викликав губернатора Луїзіяни Джіммі Дейвіса на переслухання у зв'язку з губернаторським розпорядком, що він перебирає під своє управління всі публичні народні школи в тому стейті. Дейвіс зробив це на те, щоб не допустити до скасування в тих школах расової сеґреґації. Проти того розпорядження вплинула скарга від громадян, батьків шкільних дітей, які бояться, чи губернатор Дейвіс не захоче взагалі радше закрити школи, як дозволити на їх інтеґрацію.. Заступник маршала (в характері возьного), три дні даремне добивався до губернатора, нарешті передав позов його секретарці.

„Україна між двома цивілізаціями" була темою лекції Д. Андрієвського на курсах Українознавства на „Союзівці"

„Союзівка", Кергонксон. — Діяметральні різниці між західньою та східньо - евразійською цивілізацією і безсумнівна приналежність України до західньої цивілізації, якої вона була співтворцем, було темою гостинної лекції відомого українського діяча з Европи, інж. Дмитра Андрієвського, яку він дав чотирьом десяткам учасників курсів українознавства на цій оселі Українського Народного Союзу минулої суботи, 20-го серпня. Доповідача представив курсантам директор курсів проф. д-р Василь Стецюк, який опісля дякуючи інж. Д. Андрієвському за виступ, ствердив, що доказування цієї істини є одною з головних цілей курсів.

Альжирські араби жадають плебісциту під наглядом Об'єднаних Націй

Об'єднані Нації. — Закордонно - революційний уряд арабських націоналістів з Альжиру проголосив в Тунісі, де він має свій осідок, комунікат, в якому стверджує неможливість переговорювати безпосередньо з Францією внаслідок її злої волі та домагається, щоб самі Об'єднані Нації перевели на території Альжиру плебісцит. Альжирські араби оскаржують Францію, що вона поставила такі передумови для переговорів, які згори внеможливлювали переговори, бо альжирським представникам заборонено під час перебування у Франції на переговорах контактуватися з альжирським народом, чи його іншими репрезентантами. Гадають, що коли будь-котра арабська держава внесе цю справу на денний порядок Генеральної Асамблеї, то Франція опиниться у важкій ситуації і з уваги на зріст азійсько - африканського бльоку, що підтримує альжирців, і тому, що взагалі світова опінія є проти продовжування у безконечність війни в Альжирі. Де Ґоль заповів на початок вересня ц. р. нову заяву в справі Альжиру, але сама французька преса ставиться песимістично щодо можливости поновлення справи безпосередніх переговорів за перемир'я.

Де Ґоль запросив на наради двох розсварених прем'єрів федерації Малі

Париж. — Одній з наймолодших держав в Африці, Федерації Малі, грозить так само громадянська війна, як в Конґо, при чому деяку схожість з конфліктом між конґолійськими прем'єрами Люмумбою з центрального уряду та Чомбе з провінції Катанґи, становить розсварення між прем'єрами двох складових частин Федерації Малі — Сенеґалю і Судану. Прем'єр Судану Модібо Кейта, якого характеризують, як „лівого" з зв'язками із „лівим" президентом Ґвінеї Секу Туре (за яким з черги стоїть Москва) робив заходи, щоб також президентом Федерації став суданець, його однодумець. Це обурило сенеґальців, яких позиція сильна тому, що столицею цілої Федерації є столиця Сенеґалю Дакар. Тому прем'єр Сенеґалю Мамаду Дія просто поставив під домашній арешт Модібо Кейту, який був у федеральному уряді також військовим міністром, а сенеґальський парлямент проголосив розв'язання Федерації. Між Сенеґалем і Суданом раптом грозить війна. Французький президент Шарль де Ґоль запросив обох вищеназваних муринських прем'єрів приїхати на наради до Парижу. Обидві ті країни — Сенеґаль і Судан — були донедавна французькими колоніями.

Польський втікач зі Львова, громадянин і вояк ЗДА, втік до СССР

Москва. — Влодзімерж Слобода, 33-річний поляк родом зі Львова, який після останньої війни опинився в Західній Німеччині, в 1953 році вступив у Бремені до американського війська, перейшов вишкіл військової розвідки в двох вишкільних пунктах в Америці, став у 1958 році американським громадянином і в останньому часі служив у т. зв. Групі 513 в Німеччині, як „спеціяліст 5-ої кляси", що відповідає ступневі сержанта, — втік до СССР. Він вирікся американського громадянства, нібито „просив дати йому азиль в СССР" та дає совєтській пропаґанді матеріял до протиамериканської нагінки. Московські „Ізвєстія" і радіо передають подання Слободи на азиль, яке має всі характеристичні познаки большевицької аґітки і було напевно написане большевицькими пропаґандистами. У тому поданні говориться м. і. про „приготування Америки до війни" й „рекрутування під натиском. різнородними формами шантажу, до американського шпигунського апарату". — З американського боку проголошено, що Влодзімерж Слобода мав дуже обмежений доступ до справ, що можна вважати американською військовою тайною. Все ж, він мабуть від довшого стояв на совєтській службі і розказав большевикам усе, чого дізнався на своїй військовій службі й під час вишколу в ЗДА та Німеччині.

Совєти викинули двох американських студентів, що подорожували зі Львова до Києва

Москва. — Совєтський уряд наказав трьом американським студентам покинути негайно територію Совєтського Союзу за те, що вони буцімто порушили обов'язуюче для чужинців в СССР постанови й обмеження. Два із цих студентів, покищо, неназвані американською амбасадою в Москві, порушили обов'язуючі совєтські розпорядки тим, що вони пробували їхати власним автом недозволеною для чужинців дорогою зі Львова до Києва і за те, що вони взяли на своє авто одного совєтського громадянина, який просив, щоб його підвезти до його ж дому при головному шляху. Обидвох американських студентів затримала совєтська міліція, негайно після того, як вони виїхали з головного шляху на бічну дорогу. Третього студента Дж. Ендрюса з Грейт Нек, Н. Й., видалено з СССР за те, що він пробував фотографувати мешкальні доми в Ростові. Його притримав якийсь совєтський цивільний громадянин і передав в руки міліції.

УРСоюз відзначив 50-річчя свого існування

Ґлен Спей, Н. Й. — В суботу 20-го серпня і в неділю дня 21-го серпня відбулось на цій оселі Українського Робітничого Союзу відзначення 50-річного існування цієї організації. На програму святкування в суботу склався мистецький вечір із скрипковим сольо п-і Дарії Кузик з Трентону і співом п-і Вероніки Цегельської. Недільні святкування започатковано Службою Божою, що її відправив митрот. прот. о. Іван Савчук з Филаделфії, і під час якої співав Катедральний Хор ім. Кошиця. Після Богослуження відбулося сипання символічної могили - пам'ятника і в цій частині урочистости виступили із промовами президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький і полк. Аркадій Валійський. На пополудневу програму склалися промова голови ювілейного комітету фін. секретаря УРС Едвардз Попеля, привіт адміністратора Оселі д-ра Р. Ричка, ювілейна промова голови УРС Антона Батюка, промова д-ра Степана Витвицького, як теж привіти Романа Слободяна від Українського Народного Союзу, адв. М. Пізнака від УККА, п-і Олени Лотоцької від Союзу Українок Америки та інших. На мистецьку програму цього дня склалися виступи Катедрального Хору ім. Кошиця з Филаделфії, сольоспів баритона Івана Самокиша з Трентону, сольоспів п-і Піддубної, виступ танкового ансамблю з Ню Йорку і попис дітей із Трентону.

ОН ПІДТРИМАЛИ ГАММЕРШИЛДА В ЙОГО СПОРІ З ПРЕМ'ЄРОМ КОНҐА

Об'єднані Нації. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй дала повну підтримку генеральному секретареві Даґові Гаммершилдові в його спорі з прем'єром центрального уряду Конґа Патрісом Люмумбою на тлі розбіжного інтерпретування раніших постанов Ради Безпеки в справах тієї країни. В понеділок 22-го серпня ц. р., після того, як усі члени Ради Безпеки, а також репрезентант конґолійського уряду забирали голос, головуючий у цьому місяці в Раді французький дипломат Арманд Верар заявив, що Гаммершилд почув різні опінії членів щодо ситуації в Конґо і що він може на цій підставі продовжувати свою працю в Конґо. Совєтський представник, віце - міністер закордонних справ Кузнєцов, побачивши, що за його резолюцією щодо покликання до життя „дорадчої ради" в Конґо, яка звітувала б щоденно конґолійському урядові та з ним щоденно нараджувалась, — що за тією розолюцією голосуватиме тільки він і його польський сателіт, взяв свою резолюцію назад. Таким чином Рада Безпеки скінчилась без голосування над будь-якою резолюцією і залишила Гаммершилдові надалі цілком вільну руку в його діях в Конґо. Ніодин член Ради Безпеки, крім Кузнєцова, не критикував поведення Гаммершилда. Найбільшу підтримку дав йому представник ЗДА Генрі Кебот Ладж. Гаммершилд негайно після закінчення нарад Ради Безпеки сам почав працювати над складенням собі прибічної дорадчої ради, як консультативного органу, який дав би йому більший авторитет і облегшив приймання складних рішень. Коли конґолівський уряд настоював, щоб керівним органом Об'єднаних Націй в Конґо було тіло, зложене виключно з представників африканських держав, то навіть Кузнєцов пропонував, щоб таке тіло становили репрезентанти всіх держав, які дали свої військові контингенти під прапор ОН в Конґо. На нинішній день міжнародне військо в Конґо нараховує близько 14,500 осіб. Конґолівський прем'єр Люмумба, який викликав всю цю кризу своїми непогамованими словами й ділами, заявив через свого речника, що тому, що Рада Безпеки не зробила конґолійському урядові ніяких закидів та що Гаммершилд заявив, що впродовж тижня виїдуть з Конґа останні бельґійські вояки, то він „вдоволений" вислідом нарад Ради Безпеки. Насправді, Люмумба програв, бо він хотів найважливішої для нього речі — щоб ОН своїм військом встановило його авторитет в найбагатшій конґолійській провінції Катанзі, прем'єр якої Мойсе Чомбе відмовився співпрацювати з Люмумбою та проголосив спершу відірвання Катанґи від Конґа, а потім готовість залишитись у Конґо, якщо його влада буде здецентралізована. У столиці Катанґи Елізабетвіллі відбулось під проводом Чомбе зібрання лідерів опозиції проти Люмумби. Вони запевняють, що впродовж двох тижнів Люмумба втратить владу. Тим часом в столиці Конґо Леопольдвілі мало не прийшло до кривавої сутички між конґолійськими вояками і вояками з Ґани. Остаточно, вояки Ґани погодились на те, щоб контролю в порті над рікою Конґо навпроти Браццавіллю з колишнього французького Конґа перейняв конґолійський уряд і його вояки.

Генрі Кебот Ладж

Згинула вся делеґація Уґанди, що летіла на процес Поверса до Москви

Каїро. — Секретаріят азійсько-африканського Комітету держав, який має за свій осідок в столиці З'єдиненої Арабської Республіки, оприлюднив подію, що її Совєти старалися затаїти: що совєтський літак, який в минулу середу летів до Москви з муринськими діячами з Уґанди в Африці, щоб показати їм видовище судового процесу Френсіса Поверса, — не долетів до совєтської столиці, а розбився подорозі, при чому всі його пасажири згинули. Єдиними подробицями, що їх подає це джерело в Каїро, це те, що літак загорівся в повітрі та що між загинулими був також лідер уґандських націоналістів, секретар Національної партії, Джон Кале. Большевики, які здавляють у себе всі найменші прояви націоналізму поярмлених ними народів, підтримують в Уґанді націоналістичний рух і ведуть там, як і в інших країнах Азії й Африки, свою підривну роботу.

У СВІТІ

● **В конґолійській провінції Катанзі,** яка стала головним предметом спору між генеральним секретарем Об'єднаних Націй і прем'єром Конґа Люмумбою, проти якого збунтувався прем'єр автономної Катанґи Мойсе Чомбе, — є вже понад 3.000 різнонаціональних військ ОН. Є між ними 700 ірляндців, 1,000 абісинців, 360 марокканців, 700 малійців і 600 шведів. 500 бельґійських вояків, що їх відкликано з Катанґи, переїхали до Західньої Німеччини для скріплення тамошніх військ НАТО.

● **До Пейпінґу** прибула американка, пані Мері Довні, щоб відвідати свого 30-річного сина Джона, що його китайські комуністи засудили на досмертну в'язницю за „шпигунство" під час Корейської війни. За першого побачення своєї матери зень просив принести йому — зень просив її принести йому — кавуна і дати вістку про останні висліди бейзболу. Наступного дня вона задовольнила ці скромні бажання нещасної людини, жертви звірського режиму.

● **Індійський прем'єр Неру,** дуже обережний у своїх висловах про комуністичні держави і їх вожаків, признав в індійському парляменті, що пропаґанда ненависти, яку ведуть китайські комуністи, є втручанням у внутрішні справи чужих держав, зокрема Індії, та порушенням „принципів співіснування", що їх він, Неру підписав разом з Чу Ен-лаєм.

● **Президент французького парляменту** передав на окремій параді високе відзначення славетньому американському фільмовому артистові Джемсові Стюартові, який в ранзі полковника летунства заслужився для поразки німців у Франції. Джеймс Стюарт є тепер генералом резерви.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Конечність боротьби з комунізмом

Опублікований віце - президентом Ніксоном рапорт про його ставлення до комунізму і до проблеми боротьби з цією міжнародною загрозою заслуговує на увагу і признання з усякого погляду. Це вперше кандидат на президента З'єдинених Держав Америки з'ясував і сконкретизував публічно свої погляди на одну з найважливіших проблем сучасности, перед розв'язкою якої стоять сьогодні не тільки З'єдинені Держави Америки, але й увесь вільний світ.

Найважливішим висновком з опублікованої Ніксоном аналізи комунізму є, без сумніву, його ствердження, під яким можуть підписатися всі провідні державні мужі Заходу і ЗДА, що головною причиною слабости вільного світу в його боротьбі з комунізмом є широко розповсюднена недостача розуміння справжнього характеру і суті комуністичної загрози. Водночас із цим Ніксон вважає, що доконечною передумовою успішного протидіяння комунізмові може бути тільки глибоке знання деструктивної комуністичної ідеї та її метод.

Визнаючи разом з усім американським загалом, що З'єдинені Держави Америки мусять вдержати свою мілітарну й економічну перевагу над комуністичним бльоком і висловлюючи свою віру в те, що вони затримають у своїх руках здобутий ними провід у ракетній технології і в космічному дослідженні, Ніксон ствердив другу незаперечну правду, що головний і вирішальний бій відбудеться не в мілітарній, економічній чи науковій ділянках, хоч би які важливі були ці ділянки в остаточній розгрі між вільним і комуністичним світами. Боротьба, яку започаткував і яку вже веде вільний світ із комунізмом є передусім і в першій мірі боротьбою ідей, боєм переконань, а не боротьбою зброї.

Заслуговують на увагу, хоч і не позбавлені деяких неточностей у розгляді і в трактуванні, погляди Ніксона на деякі проблеми комуністичної теорії, такі, як справа заміни капіталізму комунізмом, принцип вільного ринку у світовій торгівлі і совєтська плянувальна економія, чи й справа „відмирання держави", яка залишається догмою в комуністичній теорії, але про яку дискретно мовчать усі теперішні совєтські теоретики й ідеологи.

Аналізу Ніксона треба вітати, як першу спробу з'ясувати суть комунізму і різні аспекти боротьби з комуністичною загрозою. Свідомість конечности глибокого вивчення і зрозуміння комуністичної ідеї і всіх способів та засобів її здійснювання починає закріплюватися все глибше в провідних колах ЗДА й інших країн вільного світу. Ця конечність була підкреслювана багато разів вже віддавна представниками поневолених Совєтським Союзом народів, але ці вимоги ознайомлених основно із совєтською теорією і практикою людей вислухання і зрозуміння не мали. Може тепер, після виступу Ніксона, використають набутий поневоленими народами в боротьбі з московським комунізмом досвід всі американські діячі обох партій, що вже незабаром переймуть у свої руки не тільки провід ЗДА, але й керівництво вільного світу в його вирішальному змагу із смертельною для свободи загрозою комунізму.

Засудження диктатури

У столиці Коста Ріки, Сан Хозе, 19 міністрів закордонних справ держав американського континенту прийняли історичну постанову, яка не має прецеденту в історії взаємин між американськими державами: вони одверто засудили диктаторський режим „генералісимуса" Рафаеля Трухільо-Моліни, як „загрозливий для миру й безпеки гемісфери", та рішили солідарно зірвати дипломатичні взаємини з Домініканською республікою й повести проти неї — покищо дуже обмежені, але в майбутньому можливо й дуже дошкульні — господарські санкції. Безпосередньою причиною для такої постанови конференції представників американських держав стала скарга Венесуелі, яка пред'явила досить переконливі докази, що уряд Трухільо висилав з дипломатичними пашпортами своїх аґентів для підривання ладу у Венесуелі, організував і фінансував змовників, давав їм зброю і, без сумніву, брав участь навіть в замаху на життя венесуельського президента з 24-го червня ц. р. Однак, ця остання скарга Венесуелі і всі згадані докази вини уряду Домініканської республіки були, так би мовити, тільки останньою краплею, що переповнила чашу терпеливости американських країн, ближчих і дальших сусідів Домінікани. 30-річний період генеральської диктатури Трухільо був, як читали ми в коментарях преси, анахронізмом, який зберігся в Південній Америці ще хіба тільки в одному Параґваї. Використовування влади для власного збагачення, винищування всякої опозиції та постійне втручання у внутрішні справи сусідів, щоб десь посадити при владі свого ставленця, так надокучили всім американським державам, що вони рішили солідарно, хоч і мирно, виступити проти тієї небезпечної диктаторської забави.

Історичне значення тієї постанови — в створенні прецеденту у відношенні до всіх інших подібних режимів. В суботу закінчилась перша частина міжамериканської конференції в Сан Хозе. У понеділок почалася друга частина, присвячена небезпеці комуністичної інфільтрації в Західню гемісферу. За такою дипломатичною формулою криється дуже яскравий і конкретний зміст; загроза від другої диктатури, бородатого Фіделя Кастра на Кубі. За твердженням дуже добре поінформованого журналу „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 29-го серпня ц. р. — „латинські американці, що зібралися в Коста Ріці починають мати вже досить кубинських червоних. Кастро — спершу звеличуваний, стає щораз виразніше в очах південних американців — ворогом Західньої гемісфери".

Симпатії, що ними втішався Фідель Кастро не тільки в Південній Америці, але й у З'єдинених Державах, основувались на факті, що очолюваний ним революційний рух повалив диктаторський режим генерала Фульженсія Батісти і висунув гасло соціяльно - економічних реформ, спинюваних еґоїстичною диктатурою. Але впродовж двадцятьох місяців свого правління Кастро завів власну монопольну диктатуру, з тією різницею, що спер її — на протекції Совєтського Союзу. Нав'язання дипломатичних взаємин з Москвою і Пейпінґом, спроваджування зброї з комуно - сателітних держав, створення в Гавані центру підривної роботи в усіх інших південно - американських країнах та гістерична пропаганда проти З'єдинених Держав так само докучили вже іншим американським країнам.

Рішучий виступ проти диктатури Трухільо промощує шлях для засудження також диктатури Фіделя Кастра. Може воно не буде ще тепер таке гостре й доцільне, як повинно бути, — може південно - американські країни ще будуть прислухуватися до милої для всіх південно - американських вух демагогії Кастра проти всякої „імперіялістичної інтервенції". Але, мабуть, аж надто велика терпеливість ЗДА супроти Куби та їх солідарність з іншими американськими країнами у відношенні до Домініканської республіки дадуть державному секретареві Кристіянові Гертерові на конференції в Сан Хозе достатньо сильну позицію, щоб домагатися рішення, яке протидіяло б закріпленню совєтської фортеці на Кубі.

„ПОЛЯРІС" — НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТОВНА ЗБРОЯ ЗДА

Недавно керівні органи НАТО запропонували деяким членам цієї мілітарно-оборонної системи Західньої Европи — замовити у ЗДА більшу кількість керованих ракет типу „Поляріс". Після дуже коштовних і довголітніх спроб виявилося, що ці розраховані на середню віддаль ракети досягли такої технічної досконалости, що їх можна застосувати для оборонних цілей — не лише території ЗДА, але також їхніх союзників. Недавно проведено дуже успішний експеримент з вистрілюванням ракети „Поляріс" із підводного човна, що відкриває для цієї зброї нові, майже фантастичні можливості. Таким чином „Поляріс" із стадії проб і технічних калькуляцій перейшов у конкретну форму масової продукції.

Які мілітарно - оборонні перспективи відкриваються у сучасній воєнній стратеґії для ракети „Поляріс"? Найціннішa її прикмета — універсальна практичність, неймовірна поворотність у дії. Цю ракету можна випустити у бажаному напрямку із звичайної наземної плятформи, з добре замаскованої території — на клаптику землі, на автостраді, летовищі, навіть на фабричному подвір'ї. Як сказано вище, цього „гарячого гостинця" можна випустити з підводного човна, зануреного під водою, або й на поверхні води. Можна влаштувати цілу серію ракет типу „Поляріс' і на покладі будь-якої морської воєнної одиниці, навіть на звичайнісінькому транспортовому, а від біди й пасажирському кораблі.

Ракета „Поляріс" належить до типу найбільш випробуваних в воєнному арсеналі. Згадати б, що на шістдесят дослідних вистрілів ракети „Поляріс" лише двічі мали місце технічні невдачі. Керівні і мілітарні чинники ЗДА, також НАТО, підкреслюють, що це виключно оборонна зброя в арсеналі західнього світу. І лише для відстрашення майбутнього аґресора після недавнього успішного вистрілу ракети „Поляріс" із підводного човна „Джордж Вашингтон" вирішено в приспішеному темпі будувати такого типу підводні човни, бо з них можна найбільше ефектовно вистрілювати ці ракети.

„Поляріс" має засяг приблизно 1.200 миль, але протягом наступних двох років цей засяг можна буде подвоїти, кажуть фахівці. Також атомовий ладунок в „носі" цього „охоронця" світового миру буде значно побільшений, в рівній пропорції до збільшення ваги інших його частин. „Поляріс" може довгий час і, що головне, неспостережений ворожою стороною перебувати у морських глибинах, навіть на зовсім близькій віддстані від зони невтральних вод. І це найбільше іритує й хвилює Москву.

Найновішого типу підводний човен може примістити у своїх челюстях шістдесят ракет типу „Поляріс", кожну в окремій тюбі. Спеціяльний апарат, на потиснення електричного ґудзика, викидає ракету, яка сама запалюється і летить на місце призначення. Окремі інструменти дають змогу контактуватися з ракетою, а в крайній потребі навіть у н е ш кідливити її. Ствержено, що поцільність ракети „Поляріс" надзвичайно висока, і це становить його головну бойову прикмету.

З вірогідних джерел подають, що до 1963-го року всі стратеґічні пункти світу, зокрема на морях, будуть забезпечені „Полярісами". Слід додати, і це немаловажне, що „Поляріс", на думку військовиків - стратегів ЗДА, не належить до категорії так званої „ультимативної зброї" ЗДА, але має характер відплатної зброї. До ультимативної зброї належать інші, багато грубші роди зброї, які межують з границею людської уяви. Все це знає гаразд кремлівський всезнайко Нікіта Хрущов і тому кидає громи й вимахує кулаками у сторону готового на все Вашинґтону.

А. Ч.

„ДНІСТЕР У ВОГНІ"

„Дністер у вогні" — під таким заголовком появилось у московських „Ізвєстіях" з 14 серпня ц. р. повідомлення про величезну пожежу, що охопила була Рудниківське родовище природного газу на Львівщині. Ось що розповідає кореспондент „Ізвєстій" про це стихійне нещастя:

„Тиша і спокій панували в придністрянських селах, розкиданих довкола Комарна. І раптом незнайоме слово — ґрифони — не на жарт сполошило людей. Власне не само слово, а назване ним незвичайне явище — фонтани, що несподівано вихоплювались з-під землі. Щойно в такий киплячий фонтан кидали запаленого сірника, він в миттю обертався у вогнений стовп. Язики полум'я тут і там танцювали на рівній поверхні Дністра. До району, звідки виходив газ, збіглися робітники, з'їхалися геологи з Стрия, Дрогобича, Борислава, Львова, Києва. Всім було ясно, що одному з найбагатших родовищ природного газу загрожує страшна небезпека.

Поки до місця події підвозили рури і всі інші потрібні матеріяли, спеціяльно створена комісія почала дошукуватися причини виходу газів. Десятки людей з апаратами по кілька разів на день обходили всі хати, господарські будівлі колгоспів, установи і брали проби повітря. Бо ж ґрифони, що палахкотіли навколо сіл, на притихлих вулицях, на ланах, кожної секунди могли вибухнути по хатах.

Найменша необережність загрожувала експлозією, отрусннням мешканців, масовими пожежами. По селах вилучували електрику, перестали топити в печах. Все було готове до загальної евакуації населення.

Незабаром фахівці „намацали" шляхи, якими газ випливав з підземної комори. На полях з'явилися автомашини з невеличкими щоглами свердлувальних станків. Вони мали створити довкола сіл заслони з так званих відтяжуючих свердловин. Потім залишалося тільки підпалити їх. Так і зроблено. Вогонь цей не був такий зловіщий, як полум'я грифонів. Люди відвернули небезпеку від довколишніх сіл — Сусолова, Малинова, Тулигонів та ін.

Рішення створити заслону й не допустити непроханого гостя — газ — у колгоспні хати виявилося правильним. Боротьба з ґрифонами скінчилася без єдиної жертви або нещасливого випадку.

Фахівці встановили причину виникнення ґрифонів: переливання газу з долішніх поземів у горішні. Але треба було ще вияснити, в котрій із шиб-свердловин відбувалося таке переливання.

Почалася робота. Обслідували кожну сверловину, незалежно від того, чи вона вже чинна, чи тільки підготовляється до пуску. Ступнево коло звужувалось. Під „підозрою" залишилися чотири шиби. Після додаткових досліджень встановили, що ґрифони породжуються 120-ою і 26-ою сверловинами.

Тепер треба було доконати найтяжчої справи — якнайшвидше заткати місця, крізь які природній газ звітрювався з великої глибини.

Боротьба тривала довго. І аж тоді, як в отвір 120-ої сверловини було загачено понад тисячу кубічних метрів „коркувальної маси", не рахуючи сотень тонн цементу, свердловина втихомирилась.

Після того взялися до другої шиби. Підтягнули дванадцять пожежних машин і почали штурм. Передусім запомпували 250 кубічних метрів води. Вона йшла до сверловини із швидкістю 60-80 метрів на секунду. Потім углиб землі пішов важкий глинистий розчин і нарешті — цемент. 26-та заглухла назавжди.

Сьогодні я повернувся з Дністра. Лише кілька догоряючих грифонів нагадують про те, що тут недавно сталося. Грізну небезпеку, що нависла була над найбагатшим в Західній Україні газовим родовищем, усунено.

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ІСТОРИКІВ У СТОКГОЛЬМІ

Біля двох тисяч істориків з усього світу зібралися в неділю 21-го серпня ц. р. до Конґресового Палацу шведської столиці, де урочистою програмою відкрито 11-ий Міжнародний Конґрес Історичних Наук. Високий патронат над Конґресом перейняв король Швеції Густав VI Адольф. Протягом 22 - 28-го серпня передові дослідники історії кількадесятьох національностей виголошуватимуть і дискутуватимуть проблеми з усіх ділянок історичної дисципліни. В програмі стоїть коло 250 доповідей, розділених на різні комісії, семінари, кольоквії й секції.

Завдяки старанням НТШ в ЗДА та підтримці українського громадянства, яке зорганізувало спеціяльний Комітет для відрядження українських істориків на стокгольмський Конґрес, українська історична наука у вільному світі буде при цій нагоді гідно репрезентована. Членами Конґресу є вісім старших і молодших українських істориків із ЗДА, Арґентини, Німеччини і Швеції, які творять групу, що її очолив проф. М. Чубатий.

Українськими учасниками Конґресу, замешкалими у Швеції, Західній Німеччині, ЗДА і Арґентині, є д-р Борис, д-р Б. Галайчук, д-р В. Кентржинський, д-р І. Лисяк-Рудницький, д-р Я. З. Пеленський, д-р Т. Мацьків, д-р Феденко і д-р М. Чубатий. В останній хвилині довідуємося, що совєтський амбасадор у Стокгольмі з а п р о т е с т у в а в проти приявности українських учених з країн вільного світу.

Українська історична наука заступлена також у програмі й організаційній системі Конґресу, поодинокі Комісії й кольоквії якого починаються вже перед офіційним відкриттям. І так засідання Міжнародної комісії славістичних студій 18-го серпня починається викладом проф. Чубатого на тему „Київська Русь і формація трьох східньоевропейських народностей". Безпосередньо після цього йде доповідь д-ра Богдана Кентржинського на тему „Мазепа й Велика Північна Війна". В Комісії цього дня на програмі стоять чотири доповіді, з яких, отже, половина відведена для представників української науки. На превеликий жаль, відпав виклад. проф Олександра Оглоблина „Українська Держава XVII й XVIII вв.", з огляду на його відсутність.

Також у передостанній день Конґресу, 27-го серпня будуть представлені результати українських дослідів у спільній доповіді шведського історика д-ра Вільгельма Тама й д-ра Богдана Кентржинського, присвяченій проблематиці „Швеція й Росія в добу Тридцятилітньої Війни".

Українські делеґати візьмуть участь у наукових дискусіях. До цього вони мають добру нагоду, бо ціла низка інших викладів посередньо чи безпосередньо відносяться до проблем української історії. Проф. Оскар Галецький із ЗДА виголосить дві доповіді: „Проблема федералізму в історії східньо - центральної Европи" і „Університети в Польсько - Литовській Республіці від XIV до XVII ст.". З інших польських істориків (з Польщі) доповідатимуть Г. Яблоновський (про ідейні рухи в Росії XVII ст.); С. Гошовський (про революцію цін в XVI XVII ст.); К. Лєпши (про шведсько - польські культурні відносини в XVI і XVII ст.) та Л. Чаплінський (про балтійську проблему в XVI і XVII ст.). Всі ці теми мають суттєвий інтерес для українських істориків.

Українську науку в Совєтах репрезентують тільки проф. В. Голубоцький і проф. В. Влавацький з Києва. Виклад Голубоцького має заголовок „До питання компаративно - історичної інтерпретації ґенези капіталізму в Західній і Східній Европі". Але виступає він, очевидно, як представник не України, а СССР. Між доповідями інших совєтських істориків є не одна, яка напевно спонукає українських делеґатів до участи в дискусії. Відомий російський дослідник М. Н. Тіхоміров говоритиме про „Початки російської історії". Безпосереднє відношення до теми проф. М. Чубатого має совєтський виклад Б. А. Рибакова „Проблеми дослідів над формацією Київської Руси". З інших совєтських доповідей слід відзначити такі: В. Влавацький, „Процес історичного розвитку і роля античних держав на північному побережжі Чорного моря"; С. Сказків, „Друга промульґація невільництва в Центральній і Східній Европі"; А. Сідоров, „Проблеми індустріяльної структури в Росії прикінці XIX в."; Р. Поршнев, „Політичні відносини між Західньою й Східньою Европою в добу Тридцятилітньої Війни" (в тій самій секції і того ж дня, що виклад Тама - Кентржинського); Н. Щатагін, „Перша світова війна і Російська Соціял - Демократична Робітнича Партія".

В організаційній системі Конґресу постійним секретарем у Секції II і IV та в Міжнародній Комісії Парляментарної Історії є вікаріюючий професор Економічної історії Університету в Упсалі д-р Богдан Кентржинський. Постійним секретарем Кольоквії Історії Університетів є архівар французької амбасади в Стокгольмі, пані Жаклін Кентржинська.

У виставці Шведського Державного Архіву, зорганізованій з нагоди Конґресу в бібліотеці короля Густава VI Адольфа у стокгольмському замку, включені три оригінальні листи гетьмана Мазепи, оригінальний лист гетьмана Богдана Хмельницького та оригінальні документи дипломатичних місій українського посла до Швеції в 1650-их рр. Данила Грека.

З нагоди Конґресу відбувається також виставка історичної літератури, яка появилася за час від останнього міжнародного конґресу історичних наук у 1955 році в Римі. На цій виставці, на одному з найкращих місць, стоїть український кіоск, фірмований Науковим Т-вом ім. Шевченка та влаштований завдяки засобам і книжковим публікаціям, які поставили до диспозиції Громадський Комітет та видавництва. Український кіоск розміщений стіна в стіну з кіоском совєтського видавництва „Международная Книга", живе свідоцтво, що українська історична наука живе, працює й розгортається, не зважаючи на те, що їй підтято крила на Батьківщині.

Використовуючи присутність у Стокгольмі українських істориків з різних частин світу, намічується нарада для підготови організації Українського Історичного Товариства у вільному світі та видавання періодичної фахової публікації, що стала б плятформою для наукових дебат українських дослідників історії. Треба сподіватися, що українське громадянство підтримає цю ініціятиву з таким же зрозумінням, яке воно виявило для потреби участи делеґації українських істориків на стокгольмському Конґресі.

Секретаріят делеґації НТШ

Лев Стеткевич

Плач Ярославни

(У пам'ять 16-річчя бою під Бродами)

„Русичі великая поля чрьленими щити перегородиша, іщучи собі чти, а князю слави."
„Слово о полку Ігоревім"

Раннім літом 1944 року рушили орди новітнього Джінгіс-хана — Иосифа Сталіна — на підбій Европи. Німецька армія, здеморалізована, відступала на захід. Подібно, як князь Ігор зі своїми хоробрими дружинниками виступив проти половецьких орд і перегородив їм шлях щитами, так у липні 1944 року воїни Першої Української Дивізії УНА на бродських полях своїми грудьми, мов щитами, перегородили шлях ордам зі сходу.

Земля застогнала під ворожими танками. Небо вкрили ворожі літаки. Так, як у „Слові о полку Ігоревім", ворожі лави, мов горна хмара, виступили. Рев гармат, клекіт скорострілів та шум літаків заглушували стогін і крик воїнів. Чорна земля побагряніла й вкрилась трупом. Бились день, другий, а на третій похилились стяги хоробрих воїнів. Забули вони про глибокі рани, про рідну дружину й дітей своїх, про рідного батька та неньку. Рідна земля напилась крови синів своїх.

Не сила була вдержатись перед навалою диких орд. Поле всіялось трупом. Лише буйний вітер розніс сумну вістку. Заплакала тоді Галицька волость і город князя Льва, бо воїни його лягли, вірні своїй землі, щоб нарід жив і виростив нове покоління до нового й вирішального бою. Страдальна мати заридала з болю, бо вже не бачити їй більше сина. Вірна дружина думками полинула у брідські поля, просила-молила буйного вітру й ясне сонце, щоб осушили й загоїли криваві рани на тілі її мужа.

Минали місяці й роки... Буйний вітер із батьківщини ніс стогін у далеку Сибір, де карались ті, що попали в полон ворогові. Страдальна мати й дружина з буйним вітром пересилали їм привіт і благословення, вливали надію у їх зболілі серця.

На кривавому побоєвищі ні сліду нині немає. Ворог розорав могили, оплюгавлює пам'ять лицарів.

Нині там лише червоні маки цвітуть, пригадуючи, що Рідна Земля прийняла найбільшу жертву синів своїх.

С. Риндик

ПАШЕТА

(Оповідання А. З.)

(3)

Гай-гай! Куди мені, нечесаному Данилові, пхатися до її личенька! Тікай і більше нічого. Але я не втік, бо, на моє щастя, всі красуні, що досі, бувало, захоплювалися мною, мали надзвичайно низький смак щодо хлоп'ячої краси, то може, подумав я, і Пашета одна з таких...

Понудившись кілька днів удома, я сказав батькам, що іду до товариша вчитися, а сам махнув до Межирова. Пашета була на своєму місці. І краща, як уперше. А мене привітала золотою усмішкою. І ця усмішка була більше імперативна, ніж будь-який грізний наказ будь-якого імператора. Окрилений нею, я при першій же можливості розмовився з Пашетою і поінформував її, хто я і що я. Сказав, що ми вчинили в гімназії революцію і застрайкували, поставивши начальству рішучі вимоги щодо зміни режиму, а потім вийшли на місто і співали революційних пісень. І взагалі змалював події яскравими барвами. Пашета була безмірно захоплена і зачарована нашим героїзмом. Жиди давно мріяли про таку революцію в Росії. А головна річ. Пашеті було вельми приємно говорити з революціонером особисто.

Вона тільки пожалувала, що пропала моя наука, але я її заспокоїв. І при цьому сказав, що хочу давати в Межирові лекції, якби знайшлися охочі їх брати. Пашета здивувалася, і це примусило мене відкрити їй краєчок заслони над моїм серцем. Я дав їй зрозуміти, що Межирів вибрав виключно через неї. Звичайно, це було сказано тонко й на здогад. На обличчі Пашети заграла просто дитяча радість, що дуже осмілило мене. І я вже подумав був, чи не відкрити їй уже тепер свої карти, але стримався, бо добре знав, що справа з Пашетою не буде легка. Коли б жиди довідалися, що „гой" хоче зав'язати роман з їх донею, то негайно запроторили б Пашету в таке трієтя, що ніяка сила не змогла б її звідти видобути. Ця перспектива наказувала мені бути дуже обережним, бо стало цілком очевидним, що кінець-кінцем Пашету треба викрасти. А для цього треба насамперед здобути її серце.

І це мені за два-три дні вдалося. Я закватирувався у недалекім заїзді, а до станційного буфету ходив харчуватися. Іжу подавала Пашета, що виконувала одночасово ролю шафара й кельнера, а може й куховара. Якщо пиріжки були твором її рук, то треба рішуче признати, що понад жидівські здібності нема більших у світі. Пашета старалася догодити мені, і це мене осмілювало й примушувало просиджувати за сніданками, обідами й вечерями цілі години. Під час цих годин були всілякі розмови, а з тих розмов скоро вийшло на яв, що Пашета має вдачу попівни, згаданої нами попереду. Марка революціонера сильно імпонувала їй. Вона бачила перед собою героїчну натуру, і мої слова вбирала в себе, як спрагла земля дощ. Бачучи це, я вже не витримав і на другий чи на третій день признався їй, що маю намір викрасти її. Почувши це, Пашета зробила великі очі... Але зараз же похопилась і радісно засміялась. І тут же призналась мені, що така революція в її житті варта того, щоб віддатись їй з душею і тілом. Коротко сказати, Пашета відразу здалась, не виявивши найменшого спротиву. І ми вирішили негайно тікати з Межирова. Просто в світ за очі! Мої мрії здійснились за одним помахом м а г і ч н о ї палички. Але...

Мрії, що легко здійснюються, нічого не варті. Тоді бо арфи горніх сфер, збентежені раптовим успіхом, ображено замовкають, і до голосу приходять смітники душі, а піднебесні орли перетворюються в посмітюх! Кохання потребує спротиву. Кохана повинна робити якнайбільшу дорожнечу.

Я відразу став посмітюхою, дармащо так ще недавно ходив у революційних рядах і твердою ногою відбивав свою волю по бруку міста. Я злякався. Опинившись після цього сам-на-сам у своїй кімнаті за заїзді, я глибоко задумався... Викрадати чужу дитину з рідної хати і гнатися з нею кудись на-безбач світу, не маючи ні грошей, ні кола, ні двора, ні миски, ні колиски, то треба втратити всякий розум. На язик набігла пісня:

Дівчино моя,
Сідай на коня
Та й поїдем у чистеє поле
До мого двора.

А в мого двора
Нема ні кола,
Тільки й того, що кущик
калини,
Да й та не цвіла!

Або ще ліпше:

Хотів Сава женитися,
Та що ж йому з того?
Недістає десять грошей
До півзолотого!

Отакий самий і я. Нарід давно вже висміяв женихів цього сорту.

НА ПЛЯЖІ

Сяє моря блакитна парча
І тремтить, як в театрі завіса,
І танцюють мурини „ча-ча",
Голі, як їхні пращури з ліса,
Пароплав недалечко проплив,
На воді все червінці, червінці,
Хтось безжурний цей ранок
налив
Світлом сонячним аж через
вінця.
Чую сіль на пошерхлих устах,
Наче ніжний, крізь сльози
цілунок.
Далечінь в фіялкових тонах,
Як легкий акварельний
малюнок.
Прориваю бльокаду із тіл
Білих, чорних, бронзових,
рожевих,
Наче блискавки - помахи крил
Шлють назустріч
схвильовані меви,
Вже вода обіймає за стан,
П'ю хвилюючий дух океану..
О, осанна тобі, океан,
Сонцю, небу і вітру осанна!

АЛЛА КОССОВСЬКА

З ДІЯЛЬНОСТИ ПАРОХІЇ СВ. ВАРВАРИ У ВІДНІ

Церква св. Варвари у Відні, має за собою традицію майже двох століть, куди українці, перебуваючи стало або переходово у Відні, сходяться і засилають свої мольби, прохання й жалі до Всевишнього. Під цю пору це найдальше на схід висунений бастіон української кат. релігії. В цьому чудовому пам'ятнику української релігійної та національної культури, положеному в самому центрі Відня, молиться український скиталець, який стративши рідну батьківщину і всі добра, зберіг те, що найцінніше в людини, а саме скарб душі — віру в Христа, якого прославляє в своїм гарнім українськім обряді і молиться про кращу долю для свого народу.

Церкву св. Варвари перейняли в 1957 оо. Василіяни і призначили першим парохом о. д-ра Володимира Ґавліча. З приходом нового пароха, прекрасного проповідника й організатора, парохія оживила свою діяльність. Беручи під увагу значення виховання української молоді, організується парохіяльна суботня шкілка. О. парох переводить цілковитий ремонт парохіяльного помешкання, при чому докладає і власний гріш, який привіз з Шикаґо, закупив кілька нових фелонів, чашу та іншу церковну утвар, при чому, як він сам зазначив, помоґли йому бувші парохіяни церкви св. Николая в Шикаґо.

Щоб дати можність австрійському населенню почути наш український обряд, організує о. д-р Ґавліч відправи Служб Божих в римо-катол. церквах. Першою цього роду маніфестацію була проща українців до відпустового місця Маріяцель в Стирії, з нагоди вісімсотліття тамошньої базиліки. Там відправилася архиєрейська Служба Божа преосв. Кир Івана Бучка при участі декана кардиналів і секретаря Східньої Конґреґації — кардинала Евгена Тіссерана. На Службі Божій було приявних чотири міністри австрійського уряду, що подивляли наш прекрасний обряд і високу музичну культуру, яку відтворив мішаний хор св. Варвари в силі 40 людей під управою композитора Андрія Гнатишина. На прощу прибули українці з Австрії, Німеччини, Франції, Англії та інших зах. країв. Численні статті в австрійській пресі збудили зацікавлення австрійських католицьких парохів і австрійського народу, пізнати ближче наш церковний обряд і нашу музичну культуру. В наслідок цього послідували запрошення відправляти Службу Божу в різних віденських церквах, а також і на провінції.

Другою великою маніфестаційною Службою Божою була відправа в історичній архикатедральній церкві св. Стефана у Відні, під час фестивалю інтернаціональної молоді в австрійській столиці. Це організаційне діло нашого о. пароха увінчалося великим успіхом. Церква переповнена десятитисячною масою народу подивляла й захоплювалася цим торжеством. При головнім престолі катедри стануло до Служби Божої 12 католицьких священиків усіх поневолених націй за залізною заслоною. Співав чудово хор св. Варвари. Після Служби Божої проведено молитву „Богородице Діво" на всіх мовах поневолених народів, а наш хор з солісткою Е. Сапрун проспівав „Богородице Діво", могутню пісню комп. А. Гнатишина.

В цьому самому 1959 році в червні зорганізував парох Ґрацу, о. Данило Ковалюк величаве посвячення пам'ятника українським стрільцям, впавшим у боях у 1944 р. в Ґляйхенберґу, Стирія. Полеву Службу Божу целебрував о. Ґавліч в сослуженні о. Івана Дашковського, пароха в Зальцбурґу і о. Ковалюка. І там спроваджено хор св. Варвари під управою А. Гнатишина. Українські богослужебні, панахидні та народні пісні залунали перший раз по горах і лісах Стирії. Свято звеличало дві сотні австр. комбатантів з двома духовими оркестрами.

В цьому ж самому році, в місяці листопаді за старанням організатора і голови УЦДОА, о. Дашковського, любимця всіх залишенців в Австрії, для яких цей священик з посвятою працює, сам живучи в бараках враз з ними, віддав себе для улегшення долі цих найбідніших, — зорганізував святочну академію в честь Архиєпископа Кир Івана Бучка з нагоди 50-ліття священства. Академія відбулася в концертному домі „Моцартеум" в Зальцбурґу, а Служба Божа в „Коллеґіенкірхе". Цю Службу Божу правили всі — три отці, які своїми свіжими голосами відтворюють так гарно наш обряд. На академії і в церкві співав хор церкви св. Варвари з Відня, який і тут зарепрезентував нашу музичну культуру, як церковну так і народню.

На запрошення католицької молоді в місті Сант Пельтен в гор. Австрії відправив о. д-р Ґавліч торжественну Службу Божу вечором в прекрасній катедральній церкві в бароковому стилі з дванадцятого сторіччя в Сант Пельтен. Кількатисячна маса австрійських католиків мала знову нагоду пізнати наш обряд і спів.

Щороку виїжджає українська громада Відня на прощу до Маріяцель і до Марія Люрду у віденському лісі, де відправляється Службу Божу з проповіддю в німецькій мові для зібраних прочан та пояснюється тисячним масам наш обряд. Рік-річно правиться наша Служба Божа по латинських костелах, де місцеві священики пояснюють наш обряд і впроваджують своїх парохіян в історію нашого народу.

Після заключення договору і знесення окупації в Австрії, хор церкви св. Варвари розвинув свою діяльність завдяки мистецькому керівникові композиторові А. Гнатишинові. Члени хору це аматори, робітники, студенти, службовці й інтелігенти різного звання, як приватних, так і державних установ. Хор цей співає стало кожної неділі в церкві, а крім цього дає концерти релігійного і національно - народного характеру я к свята Першого Листопаду, Шевченка, Франка, Митрополита Шептицького і т. п. В р. 1958 награв хор на дві довгограйні платівки релігійні пісні і псальми, та народні пісні із солісткою Ірою Маланюк та віденською симф. оркестрою під управою А. Гнатишина. Платівки видав п. В. Ільчишин. — Фірма „Дністер" в Клівленді і тепер слухають їх українці по всьому світу. Віденські музичні кола висказали нашому хорові повне признання під кожним оглядом, чого доказом є цей факт, що д-р Ганзен Леве, муз. референт віденського радія і телевізії, набрав для радія цілу Службу Божу, а опісля й Вечірню на ленту і не раз виконували їх для порівнання з церковними напівами інших народів. Два рази були фраґменти із Сл. Божої у телевізії.

Композитор Андрій Гнатишин, син малоземельного селянина з Чижикова біля Львова у важких матеріяльних умовах покінчив українську акад. гімназію, де вже в 7 і 8 клясі дириґував муж. хором і в 1928 р. співано його першу композицію до слів Шевченка „За думою дума роєм вилітає". Опісля організував хори і читальні по селах львівського повіту, давав концерти й представлення. Слуга Божий Митрополит Андрей поручив його на дириґента до церкви св. Варвари у Відні і дав йому стипендію на муз. студії, які він покінчив дипломом капельмайстра. Тут працює він в усіх українських товариствах, провадить крім церковного хору, хор Т-ва „Січ" (студентський хор), мішаний хор „Бандура", діточий хор, а також опісля чеський хор „Люмір", та сербський церковний хор, даючи багато різних концертів та виступів у радіо. Під час війни проватив хор в українській катол. церкві в Берліні.

Гнатишин є один з дириґентів, який впроваджує в нашу церкву київські і києво-печерської Лаври напіви, очищує наш церковний муз. стиль від напівів, які не мають релігійного характеру, тобто композиції чужих авторів як Нанке, Дюрер, Седляк, і т. п., і старається надати Службі Божій чисто українського стилю, використовуючи композиції укр. авторів, гармонізуючи старі ірмологійні напіви та власні оригінальні твори. Наш знаний співак, знавець хорового й церковного співу Т. Терен-Юськів, почувши в нашій церкві Службу Божу, написав у „Шляху Перемоги", що він перший раз на чужині почув такий церковний спів, який заставив його молитися, переживаючи духово кожду пісню, якої слова через виконання музичне впадають до душі людини. „Гнатишин, це дійсно дириґент мистець" — закінчив Юськів свою критику. Також і наша світової слави співачка Іра Маланюк одушевлена нашим хором і радо з ним співає, та під управою нашого заслуженого дириґента. Творчість Гнатишина всестороння: симфонічні твори, камерна музика, сольова-вокальна і хорова. Неприятливі обставини ще не дозволили йому закінчити першої опери. Наш хор найрадше співає його композицію „Богородице Діво" з сопрановим сольом. Ця композиція, це дійсно молитва з душі, яка зворушить найтвердші серця.

В останніх днях наш хор награв на ленту Службу Божу в одній з найкращих студій у Відні, якої видання на грам. платівках піднявся видавець Микола Денисюк в Шикаґо. Службу Божу відправляє о. д-р Ґавліч, з діяконами о. Дашковським і о. Ковалюком. Солістами в хорі є Іра Маланюк, Едіт Сапрун, Христя Любченко, Анна Заборська і Галя Лонкевич-Щуровська, — та Юліян Липовий, Омелян Вукович, Василь Янковий і син композитора — Ігор Гнатишин.

Як переглянемо каталоги грамофонних платівок, то знайдемо багато - багато різних Служб Божих латинського обряду, різних композиторів і виконавців. Не раз цю саму Службу Божу можна набути з великим хором держ. віденської опери та фільгармоніками, чи хором лондонської опери і т. п. Ми, на жаль, у нашому греко-катол. обряді ще не маємо такого твору, тому ця наша Служба Божа це буде перший музичний твір на цьому полі з так заслуженими священиками і славними солістами. Багато наших скитальців розкинених по всьому світу, які не мають нагоди почути Служби Божої, буде мати змогу почути прекрасний спів у мистецькому виконанні, відсвіжити свою українську душу рідною молитвою.

Видавцеві Миколі Денисюкові належиться велике признання і піддержка зі сторони громадянства, що піднявся видати такий твір, який вийде на славу Божу і українського народу, який так тісно зв'язаний з церковною містерією, церковним обрядом во ім'я Бога і України.

Ю. П.

НОВА УКРАЇНСЬКА БУДОВА В МОНТРЕАЛІ

Українська Соборна Церква св. Софії і Народний Дім в Монтреалі — проєкт проф. Володимира Січинського.

Українська православна громада в Монтреалі від довшого часу готується до будівельної чинности, що має перевищити подібні заміри інших громад та стане визначним явищем української спільноти в Канаді.

Громада набула гарну парцелю в новій частині Монтреалю - Роземонт, що займає велику площу з виходом на чотири вулиці, з яких головніша — Ст. Міхель. Тепер вільна площа, має бути комплектно і доцільно забудована трьома будовами, що будуть творити одну цілість під оглядом свого призначення і стилістичними особливостями архітектури. На головнішому роздоріжжі має повстати велика Соборна церква св. Софії, на головнішій вулиці — St. Michel — Народний Дім, а за цими будовами — парохіяльний дім (резиденція).

Проєкт цілого архітектурного комплексу належить проф. Володимирові Січинському, котрий працював над тим кілька років, узгіднюючи вимоги і побажання Будівельного Комітету та Церковної Громади. Особливе признання належиться також о. парохові церкви митроф. протоєреві Слюзарові.

Докладний і остаточний проєкт будови належить фірмі Ф. Консоліо у Монтреалі, при чім чисто-архітектурна частина належить проф. В. Січинському і його синові — архітектові Ярославові Січинському. Останній виконував головно деталі проєкту Народного Дому. Крім того працював цілий штаб інженерів-спеціялістів конструкторів, опалення, освітлення та ін.

Автор проєкту, проф. В. Січинський, що багата років студіював і досліджував архітектуру старокняжої доби, поставив своїм завданням не тільки віднайти властиві стилістичні особливості тієї архітектури, але пристосувати її до модерних умов матеріялу і конструкцій. Таким чином, була нав'язана нитка із старою традицією, коли українська архітектура київської держави перевищувала усі здобутки сусідніх країв і народів. Тепер змодернізовані форми, що є синтезою цілої української архітектури, дивують своєю оригінальністю.

Соборна церква, згідно з старою українською традицію центр. заложення. Основний квадрат пляну (70 x 70 футів) поділяється на три частини, так що середня частина будови має головну баню, що спирається на 4 залізобетонових стовпах. Стовпи з'єднуються поміж собою півокруглими луками (арками), що разом з притикаючими меншими луками становлять характеристичні архітектурні мотиви. Ці арки, легкі і пружні, надають внутрішньому виглядy гармонійної цілости, спокою, відчуття певности, що відчуває кожний глядач будови.

Розмір Соборної церкви перевищує розміри подібних храмів. Має 724 сидячих місця, а разом з іншими місцями для стояння — перевищує простір на 1,000 вірних. Великі хори і вівтарна частина відповідно побільшують простір храму. Під церквою знаходиться досить простора заля для зібрань та імпрез з окремими додатковими входами. Ціла конструкція будови залізо - бетонова.

Народний Дім більш модерних архітектурних форм, але з відповідною гармонією з формами церкви. Має велику залю, пристосовану для різних імпрез, принять, танків, з театральною сценою і камерою для біографа. Вмістимість великої залі на близько 800 осіб. Крім того, є менша заля на бенкет для 300 осіб і третя — викладова заля і для зібрань на 200 осіб. Безпосередньо коло двох заль є велика кухня. Крім того, є приміщення для канцелярії, ґардероби, мешкання для управителя та ін. На першому поверсі — кляси для школи, бібліотека, приміщення для організації жінок, молоді та ін. У підвалі Народного Дому розміщені приміщення відпочинку і дозвілля.

Таким чином, при проєктуванні будов, малося на увазі найрізноматніші завдання, щоби створити великий культурний центр для задоволення всіх духових і матеріяльних потреб громади.

Н. Н.

Вишкільний табір пластунок в Гантері

Гантер, Н. И. — Серед шпилькового лісу в цій українській вакаційній колонії, тридцять пластунок почали однотижневий вишкільний табір в суботу 20-го серпня ц. р. Табір під назвою „Кадра Веде", є в дійсності курсом для юнацьких виховниць, які мають одержати другий ступінь Кадри Виховників після його закінчення. Командантною табору є ст. пл. Наталка Соневицька з Ню Йорку, головною виховницею і писарем ст. пл. Марта Богачевська з Филаделфії, бунчужною ст. пл. Наталка Скочиляс із Филаделфії, а ст. пл. Анна Бойцун з Трентону сповняє функції інтендантки і таборової медсестри. Цілий табір є в руках старшого пластунства, тобто молодих людей, що вказує на щораз більшу ролю, яку молодь відограє в проводі Українського Пласту. „Численно, цей табір є найбільший з дотеперішних таборів для Кадри Виховників", — поінформувала ст. пл. Марта Богачевська, — „в ньому є аж 26 учасниць з різних осередків Америки і Канади". З виказу учасниць виходить, що з Ню Йорку і околиці є 14 курсанток, з Филаделфії 4, з Ютики 2, з Дітройту 3, з Бофало 1 і з Канади 2. Учасниці розтаборились в десятьох малих шатрах серед шпилькового лісу на посілості „Пана Максима", яка лежить між двома гірськими селами, Лексингтон і Претсвил, біля Гантеру. Полева кухня над потоком поблизу табору є під зарядом самих пластунок, які кожного дня черґуються і приготовляють страви, що їх плянує інтендантка Анна Бойцун за порадами і смаками решти членів Команди табору.

Ролех.

СССР використовує врятування звірят з сателіта для нової кампанії проти ЗДА

Москва. — Совєтський пропаґандивний апарат використовує подію з вирятуванням двох собак, Білки і Стрілки, з останнього штучного сателіта Землі, не тільки для прославлювання Совєтського Союзу і його режиму, але й при цій нагоді для посилення протиамериканської пропаґанди. Совєтська преса і радіо промовчують, чи тільки легковажно й мимоходом згадують про віднискання американцями двократно кабін із вистрелених в Америці штучних сателітів, — останній раз — перехопивши кабіну просто в повітрі, літаком. Зате Совєти твердять, що поворот на Землю кабіни з двома собаками та іншими звірятами, як миші, щурі, мухи й крілики, — це такий осяг, який ніби доказує нижчість американської технології і вищість совєтської. Совєти твердять, що й рослини, які були в тій кабіні „далі процвітають" та, що всі тварини — здорові й бодрі, і це ніби дає Совєтам надію на можливість вистрелення в швидкому часі людини у міжплянетарні простори. Московське радіо з минулої неділі твердило, що З'єдинені Держави є на три до п'ять років позаду Совєтського Союзу в заходах вислати у сферичний обшир людину й її повернення на Землю. Всі звірята з отого совєтського штучного сателіта Землі перевезено до Москви. Кабіна з ними ніби-то впала за 61/4 милі від передбаченого — ближче неназваного — місця. Сталось це після того, як той другий совєтський „ космічний корабель" перелетів 17 разів довкола Землі, в 24 години після його випущення.

Про хор „Думка" в Дітройті

Каже народна пословиця, що добрі діла ніколи не минаються безслідно. Не минають вони для самої справи, бо вони справу будують. Не минають вони безслідно і для громадських діячів, які добрі діла творять. Не шукай признання, громада оцінить кожну роботу.

І цю правду можемо примінити до Українського Національного Хору „Думка" в місті Дітройті. Тридцять п'ять років тому, статистика нараховувала приблизно тридцять тисяч українців в Дітройті. В той час з американців мало-що знали про українську націю. Багато їх вважали нас за росіян. Річ ясна, що українці, надхненні патріотичним духом, не могли на це дивитися спокійно. Отже кілька патріотів зорганізували Український Національний Хор „Думка", незалежний політично чи релігійно.

Думаю, що буде інтересно сказати, і висловити признання, чого та організація доконала за час свого існування. Перше треба підкреслити факт, що, мабуть, нема на американському континенті одної подібної організації, що потрапила б проіснувати стільки років та мати такий успіх. Хор „Думка" дав численні концерти для української публіки, і ними всі любувалися і споминали свій рідний край. Так само виступав хор перед американською публікою дуже часто.

Велика і окрема вдячність належиться пані Н. Атаманець і адвокатові І. Панчукові, які часто давали пояснення змісту української пісні чужинецькій публіці в англійській мові. А самий спів говорив сам про себе до публіки. Найбільше признання належиться панові І. Атаманцеві, людині надхненій патріотичним духом, любов'ю до свойого народу і української пісні. В нього є енерґія, необхідна творча сила, терпеливість, розсудність і бистра орієнтація, щоб вдержати цей хор вкупі протягом стількох років.

Але не малу ролю відограли і члени хору „Думка", які посвячували не мало свого часу, точно сходилися на проби, і підчинялися бажанням свого директора. На домагання аматорів музики — хор „Думка" виробляє рекорди і їх симфонічно - артистичний виспів будем мати нагоду почути в короткім часі.

Честь і слава директорові хору „Думка" і його членам за їх таку мозольну працю для культурного підвищення українського імени.

Катерина Яремчук

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п. МИРОНА МОСОРИ

складають $20.00 на Наукове Т-во ім. Шевченка в ЗДА

Василь, Квітка і Юрко СТЕЦЮКИ

✝

Ділюся сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що в суботу дня 20-го серпня 1960 р. по короткій недузі упокоївся в Бозі

МІЙ НАЙДОРОЖЧИЙ МУЖ

бл. п. ПАВЛО КОВАЛЬ

проживши 76 років життя.

Покійний проживав в Стейтен Айленд і в Брукдині, 107 Havemyer St. Покійний походив зі села Бурдаківці, пов. Борщів, Західня Україна і був довголітнім членом 361-го Відділу УНСоюзу в Ню Йорку.

ПОХОРОН у вівторок 23-го СЕРПНЯ, з похоронного заведення Senko Funeral Home, 213 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. (corner N. 5th Street), о год. 9-ій рано з української католицької церкви св. Духа на цвинтар св. Івана.

Безмірним горем прибита:
Дружина МАРІЯ

✝

По довгій і тяжкій недузі, дня 20-го серпня 1960 р. в місті Трентоні, Н. Дж., відійшов на вічний спочинок син розлогих ланів Чернигівщини, учасник боротьби за визволення Батьківщини в рядах Сірої Дивізії, член УНДС

КАРПО ПАВЛОВИЧ САМОСІЙ

Спи незабутній Друже, сни про нашу прекрасну, соняшну Україну, про чудовий Київ і Дніпро, які Ти так безмежно любив. Спи тихим сном і чекай на свою, сиротиною в глибокому горю залишену, дружину Ганнусю.

ПОХОРОН відбудеться з української православної церкви Пресвятої Тройці в Трентоні на кладовище при Церкві-Пам'ятнику в Савт Бавнд Брук, дня 25-го СЕРПНЯ 1960 р..

Бажанням Покійного було замість квітів жертвувати на Церкву-Пам'ятник в Бавнд Брук.

КОМУНІКАТ КоДУС-у

ПРО ВОСЬМІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

11 червня 1960 р., відбулися в Парижі Загальні Збори Комісії Допомоги Укр. Студентству в приявності 19 осіб, що з них 13 було представниками різних українських установ з правом голосування; крім того було заступлених п'ять пичесних гостей. Відкрито о год. 17.30 Збори обрали своїм головою проф. д-ра В. Янова, голову УХР, а секретарем магістра Е. Гановського, голову ЦЕСУС-у.

Схваливши запропонований Управою порядок нарад та обравши згідно з ним комісії: мандатну, резолюційну та комісію-матку, Збори прийняли в члени Крайове Об'єднання КХР у Франції та вислухали привіти і протокол останніх Загальних Зборів.

В дальшому ході нарад були звіти уступаючої Управи. Голова проф. О. Кульчицький згадав про президіальні чинності для утримування зв'язків з українськими та чужинецькими установами, як теж про заходи для забезпечення українознавчій ділянці належного місця у студіях молоді. Секретар і збірковий референт КоДУС-у. Т. Волошин представив збіркову і стипендійну діяльність Управи, від 1-го жовтня 1957 до 31-го березня 1960.

В першому році звітного часу надходження досягли 3,809,587 фр., при видатках 3,858,366 фр. Незначний дефіцит покрито резервою. На допомогу видано 3,443,105, на адміністративні витрати 415,-161 фр. В другому році надійшло 5,448,925, витрачено 3,961,296, в тому числі на допомогу 3,538,945, на кошти завідування 422,891 фр.

Півріччя 1959—60 рр. виявило в надходженнях 2,900,-273, у витратах 2,980,881 фр. Баланс на 1. жовтня 1957 виявляв 2,403,902, на 1 X 1959—3,181,515 фр. Наявна резерва дозволила на початку учбових років взяти зобов'язання виплати стипендій на один семестр. Кількість стипендіатів досягла у звітному періоді 70-80. Повернені стипендії становили в 57-58 рр. 1,080,070 фр. у 1958-59 рр. — 1,536,219, в 1959-60 рр. (від 1-го жовтня 1959 по 31-го березня 1960) 556,864 фр.

Діяльність КоДУС-у вимагала постійного листування; 1957-58 рр. вислано 6,501 листів, надійшло 1,027, в 1958-59 рр. вислано 3,787, надійшло 1,012. Зменшення числа листів в другому році пояснюється обставиною, що в 1959 р. збіркову акцію в ЗДА взяла на себе Секція КоДУС-у в Ню Йорку. Надійшло 552, відійшло 2,339 листів.

Рівень допомоги можна було два рази підвищити, а саме 1. жовтня 1957 на 20-25% і 1. жовтня 1959 р. на 10%. Адміністративні витрати не переходили 11%.

Контрольна Комісія віднайшла правильне і ощадне господарство та великий вклад праці Управи і схвалила висловити їй признання. У дискусії брали участь пп. Вирста, Вітошинський, Гмира, Жуковський, Митрович і члени Управи. Після дискусії, у якій порушено головно справу засобів, потрібних для проведення в життя постанови про іспити з українознавства для всіх стипендіатів КоДУС-у, громадських настанов нашої молоді, як теж справу повернення боржниками КоДУС-у виплачених їм стипендій, які то справи знайшли свій відгук у складених резолюціях, — Загальні Збори на пропозицію Комісії-Матки вибрали нову Управу у складі: голова — проф. д-р О. Кульчицький, місто-голова — інж. Микола Маслов, референт фінансовий о. Михайло Левенець, секретар і збірковий референт — Теодозій Волошин.

До Контрольної Комісії Збори обрали: голова — протопресвітер мгр. о. В. Вишневський, місто - голова — проф. д-р В. Янів, член — інж. П. Мельничук, заступники: Сотник М. Фриз, редактор О. Штуль.

У резолюціях закликано КоДУС до використання 20-ліття КоДУС-у для пожвавлення збірок з метою підвищення рівня допомоги, до продовжування заходів з метою поширення українознавчих студій серед молоді, до протидії в обличчі деяких виявів занепаду релігійно - морального і громадського духа серед студіюючої молоді та закликано молодь використати ферії для допомоги громадським установам у їх культурно-освітній праці. Далі у резолюціях Збори доручили Управі подбати про підтримку молодих дипломатів, що спеціялізуються в українознавчих дисциплінах та закликаючи колишніх стипендіатів повертати стипендії, доручили Управі оголосити в пресі прізвища боржників злої волі.

Наприкінці Збори схвалили висловити усім добродійникам КоДУС-у щиру подяку, яку то постанову КоДУС оцим комунікатом і виконує.

За Комісію Допомоги Українському Студентству:
проф. д-р О Кульчицький, голова;
Т. Волошин, секретар.

Сарсель, 15 червня 1960
KoDUS, 27, rue des Bauves Sarcelles (S. et O.), France

Дружина летуна Поверса чекає на Хрущова, щоб просити в нього помилування

Френсіз Поверс, пільот американського літака U-2, засуджений на 10 років ув'язнення, слухає проголошення вироку.

Москва. — 25-річна дружина засудженого на 10 років в'язниці і примусових робіт американського пільота Френсіса Поверса заявила, що вона рішила звернутись безпосередньо до Нікити Хрущова з своєю просьбою — помилувати її чоловіка. Вона чекає на відповідь, чи Хрущов готов прийняти її після свого повороту до Москви з ферій, які переводить він в Ялті на Криму, чи вона має поїхати до Ялти. Водночас батьки Поверса зладили прохання, що його внесуть на ім'я голови Президії Верховного Совета Леоніда Брежнєва, який формально має право скасувати чи змінити присуд військового трибуналу, який в минулу п'ятницю засудив Поверса. Однак Варвари Поверс правильно пояснили, що насправді ця справа не залежить від Брежньова, тільки від Хрущова і тому вона не хоче від'їхати з СССР, поки не вживе всіх леґально допускальних і можливих заходів в справі свого чоловіка. Сам Френсіз Поверс заявив своїй дружині, що він не вірить у можливість звільнення його в теперішньому часі. Подорож до Совєтів родини Поверса фінансує один американський часопис. Дружина Поверса дістає надалі по $1.500 за свого чоловіка.

Ще 65,000 молоді вивезено з України

Як повідомляє 11-го серпня ц. р. київський кореспондент „Правди", майже з усіх областей України вирушили на схід ешелони з українською молоддю, яка „виявила бажання" допомогти цілинникам у збиранні цьогорічного врожаю. До Казахстану виїхало понад 14,000 комбайнерів, 15.000 трактористів, 23,-000 машиністів жниварок і помічників комбайнерів, 12,000 учнів шкіл механізації. Всього з Української ССР вислано на цілинні землі 65,000 механізаторів. Також тисячі українських хлопців і дівчат, повідомляє київський кореспондент — виїхали для роботи на Алтай.

● Ілья Еренбурґ, видатний совєтський письменник - пропаґандист, запротестував через свого приятеля-видавця в Лондоні, що в Америці перевидали тепер його роман з 1929 року „Бурхливе життя Лазіка Ротшванца" без його автора дозволу. Але Еренбурґ сердиться не з уваги на авторський гонорар, а тому, що та книжка ще протикомуністична, а він тепер живе в Москві, як один з асів большевицької пропаґанди. Совєти не належать до міжнародньої конвенції про авторські права і друкують всі західні твори без найменшої турботи за згоду автора та без нікого для них гонорару.

ВСЯЧИНА

ТИСЯЧОЛІТНІЙ ЧОВЕН

Нещодавно мешканці села Друцька, Олишівського району на Чернігівщині, знайшли на березі Десни вимитий водою старовинний човен. Він видовбаний з суцільного стовбура велетенського дуба. Довжина човна — понад 13 метрів. Як виявилось, це один із знаменитих човнів - дубів, згадуваних у літописах XI—XII століть. Очевидно, в ті далекі часи човен при якихось трагічних обставинах затонув у Десні, що тоді тут протікала. Протягом століть над місцем загибелі човна під час весняних повеней поступово утворився триметровий шар глею. В ньому без доступу повітря дубовий човен і зберігався близько тисячі років. Тепер Десна знову врізалася в це місце і віддала свого бранця. Після реставраційних робіт цей унікальний експонат буде виставлений на огляд в експозиції Чернігівського історичного музею.

ЯК РОЗКОПАНО ЗОЛОТІ ВОРОТА

В одному з київських скверів, на невеликому пагорку, височіють руїни стародавньої споруди. Це — рештки славнозвісних Золотих Воріт. Мабуть, не всі знають, що на початку 19 століття від них не лишилося будь-яких видимих слідів і не було навіть старожитців, які могли б точно вказати, де містилися ворота. Куди ж поділася велика кам'яна будівля?

А трапилося ось що. Десь усередині 17 стол. грубезні мури, були вже дуже зруйновані, а дерев'яні стовпи з перечками, що підтримували кам'яне склепіння, погнили. Тому, як писав один із сучасників, люди, „з немалим острахом" проходили через Золоті Ворота. Зважаючи на це, відкрито новий в'їзд до міста. Історичний пам'ятник з наказу царського уряду вирішили зберегти, але спосіб збереження добрали не дуже розумний: засипали землею.

Лише через вісім десятиліть, у 1832 році, Золоті Ворота розкопано. Це зробив археолог - аматор К. Лохвицький. Щоб визначити місце розкопин, він уважно перестудіював стародавні літописи. Незначна чиновницька посада, яку займав Лохвицький, не давала великих прибутків, і все ж він провадив роботи власним коштом. Тільки з часом йому надали мізерну стипендію.

Виявилося, що земля роздушила склепіння Золотих Воріт разом з надбудованою церквою. Розкопи прилеглого валу провадилися ще довгий час, і Лохвицький знайшов ряд цікавих предметів, зокрема шматки листового золота, що ним, як вважають, були оббиті колись ворота.

У 1835 році на Золотих Воротах встановлено меморіяльну таблицю. Автор написку, один з царських чиновників, примудрився в коротенькому тексті зробити масу фактичних і граматичних помилок. Замість правдивої дати спорудження — 1037 року — на таблиці красувалося: „1073 р." Всупереч фактам, цей чиновник оповіщав, ніби то цей пам'ятник української старовини відкрито „по соизволению государя императора". У відповідь на „непристойний", як він висловився, напис К. Лохвицький заявив рішучий протест, у якому не побоявся вказати, що Золоті Ворота розкопано „без повеління царя".

В. Сарбей

● Хоч у світовій комунікації може настати революційний поступ завдяки експериментові з американським бальоном-сателітом „Ехо I", проте поширювання різних країн у широкому світі підморськими каблями залишається надалі ціллю комунікаційних техніків. Канада, Австралія і Нова Зеляндія саме тепер виготовляють пляни для будови нової сіті каблів, що получить ці три країни Британського Коммонвелту.

ТАРЗАН, ч. 4509. Нова небезпека.

— Я, я не можу цього зрозуміти, — мимрив фотограф. — Хтось підкрався до мене...

— Лишім це, — сказав Тарзан. — Незабаром западе ніч. Мусимо вертатися.

Темнота обняла людей, і вони, спотикаючися, поспішали до табору... Але їх прийняття було вороже і загрозливе!